

OSMO TIILILÄ - PROTESTANTTI 7

Timo Junkkaala: Osmo Tiililä - protestantti (PerusSanoma, 2004, s.828).

Sakramenteista

Sakramenteista Tiililä aloitti: "Vaikka sanommekin sanaa sakramenttien pääasiaksi, muodostuu sakramentti joka tapauksessa ongelmaksi." **Luterilaisen opin mukaan sakramentit eivät Tiililän mukaan vaikuta maagisesti vaan edellyttävät uskoa.** Tiililän mukaan tämän ajatuksen kanssa ei kuitenkaan ole aivan helposti yhteen sovitettavissa se Lutherin ajatus, että epäuskoinenkin saa ehtoollisessa Kristuksen ruumiin ja veren, joskin hän nauttii ne tuomiokseen. Tiililä määritteli sakramentin Kristuksen asettamaksi pyhäksi toimitukseksi, jossa Kristus tarjoaa armon näkyvin merkein ja vahvistaa armossa jo olevia (509).

Kasteopissa Tiililä erosi Lutherista siinä, ettei Tiililä opettanut lapsen uskoa vaan eklesian uskoa. Muuten hän puolusti kasteen armovälinelunonetta jopa niin voimakkaasti, että kysyi, miksi ilmaisulla ex opere operato on huono kaiku. Tuo ilmaisu, jonka mukaan kaste pelastaa, kunhan se vain on tehty eli "tehtynä tekona", liitettiin yleensä roomalaiskatoliseen kasteoppiin (510).

Oikeita ehtoollisen nauttijoita ovat Tiililän mukaan uskovat, Jumalan lapset. Mutta Tiililä viittasi myös Yksimielisyyden ohjeeseen, jonka mukaan oikeita ehtoollisella kävijöitä ovat heikkouskoiset, kurjat ja raskautetut kristityt, jotka syntiensä tähden eivät pidä itseään Jumalan lahjan arvoisina (510).

Väinö Hotti:

Sakramentit uskoville

- On luonnollista, että Tiililä puoltaa ex opere operato - oppia. Hänellehän ei lapsen uskon hylätessään (ja kuitenkin kasteuudestisyntymistä opettaessaan) jää muuta vaihtoehtoa. Tietysti Luther perimmältään opettaa juuri samaa automaattista oppia, vaikka hän yrittääkin sen epätoivoisesti välttää lapsenusko-alibilla. Tiililä on tässä suhteessa rehellisempi!

- Sakramentit kuuluvat Raamatun mukaan uskoville. Asiaa hämmentää se, että puhutaan esim. ehtoollisen olevan sekä uskon SYNNYTTÄMISEKSI että sen vahvistamiseksi. Raamatun mukaan ehtoollinen on yksiselitteisesti USKOVIEN ateria. Sanoohan Lutherkin: "Sakramenttia ei tule viskellä väkijoukkoihin." Sen enempiä kuin kastekaan ehtoollinen ei alkuseurakunnassa ollut evankelioimisen väline. **Kansankirkko on vääristänyt ehtoollisen vieton; siitä on tullut kaikkien ateria.** Raamatun mukaan epäuskoisella ei ole mitään mahdollisuutta nauttia oikein ehtoollista, koska hän ei voi ymmärtää ehtoollisen merkitystä: "Mutta luonnollinen ihminen ei ota vastaan sitä, mikä Jumalan Hengen on; sillä se on hänelle hullutus, eikä hän voi sitä ymmärtää, koska se on tutkisteltava hengellisesti (1 Kor.2:14). On huomattava, että uskovakin voi nautti ehtoollisen väärin: "sillä joka syö ja juo erottamatta Herran ruumista muusta, syö ja juo tuomioksensa. Sentähden onkin TEIDÄN JOUKOSSANNE paljon heikkoja ja sairaita, ja moni on

nukkunut pois" (1 Kor.11:29-30).

- Kristillisen kirkon PERUSOHJE on kaste- ja lähetyskäsky. "Ja Jeesus tuli heidän tykönsä ja puhui heille ja sanoi: 'Minulle on annettu kaikki valta taivaassa ja maan päällä. Menkää siis ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsikseni, kastamalla heitä Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen ja opettamalla heitä pitämään kaikki, mitä minä olen käskenyt teidän pitää. Ja katso, minä olen teidän kanssanne joka päivä maailman loppuun asti`." (Matt.28:18-20). On kuitenkin huomattava, että lähetyskäskyn SOVELLUTUSOHJE löytyy Apostolien teoista ja apostolien kirjeistä.

- **Alkuseurakunnassa sana kulki aina sakramenttien edellä.** Uskoontulleet kastettiin ja he saivat oikeuden osallistua ehtoolliselle. Kun kristinusko tuli Rooman valtionuskonnoksi v.313, sakramentit menivät sanan edellä. Alettiin tehdä kastamalla ihmisistä Jeesuksen opetuslapsia. Kaikki piti kastaa - vaikka väkisin. Ehtoollisen vietoille asetettiin rajoituksia, jotka meidän aikamme on purkanut viimeistä myöten. Kansankirkossa on vakiintunut nurinkurinen järjestys: kärryt on valjastettu hevosen eteen!

Väinö Hotti:

Vastakohtien Tiililä

Professori Osmo Tiililä oli monessa mielessä epäsovinnainen vastakohtien mies.

Hän oli viisas, vaikutusvaltainen - ja taisi olla kohtuullisen rikaskin, mutta kuitenkin uskova professori. Jeesuksen sanojen mukaan vain harvat "viisaat ja ymmärtäväiset" pelastuvat.

"Sillä hetkellä hän riemuitsi Pyhässä Hengessä ja sanoi: 'Minä ylistän sinua, Isä, taivaan ja maan Herra, että olet salannut nämä viisailta ja ymmärtäväsiltä ja ilmoittanut ne lapsenmielisille. Niin, Isä, sillä näin on sinulle hyväksi näkynyt`."
(Luuk.10:21).

Tiililä paimensi myös piispoja; ei aivan tavallinen virka professorilla.

Tiililä oli esimerkillinen **kirkkotaistelija**, joka vei taistelun katkeraan loppuun asti. Toista vastaavaa taistelija-professoria suomalainen kirkkohistoria ei tunne.

Tiililä opetti uudestisyntymistä kasteessa; jopa ex opere operato! Kuitenkin hän oli voimakas parannusjulistaja, joka otti vakavasti Jeesuksen sanat: *"ja että parannusta syntien anteeksisaamiseksi on saarnattava hänen nimessänsä kaikille kansoille, alkaen Jerusalemistä"* (Luuk.24:47). Huolimatta kastenäkemyksestään Tiililä oli voimakas herätys- ja parannussaarnaaja. -Tietysti voidaan esittää kysymys, oliko ex opere operato-oppi hinta dogmatiikan professorin tittelistä - tämä kuitenkin vain hyvin varovaisena arvailuna.

Yleensä kasteuudestisyntymistä opettavat ovat tyynjä suruttomien pään alle asettelevia "kasteapostoleja". Tämä kastenäkemyks ei myöskään yleensä synnytä Tiililän tapaisia kirkkotaistelijoita. Tähän on tietysti luonnollinen syynsäkin. Kasteuudestisyntymiseen pitäytyvä ei voi nähdä kirkossa muita kuin **kosmeettisia ongelmia**; perustahan on oikea: kirkko synnyttää kasteella ihmisiä Jumalan valtakuntaan. **Tämän linjan omaavat tyytyvät kirkon parantamiseen. He vastustavat kirkosta eroa. He ovat**

sakramentalisteja.

Tiililä edusti kastenäkemyksessään "onnellista epäjohdonmukaisuutta". Häneen verrattava oli **C.O. Rosenius**, joka myöskin perustautui kasteessa tapahtuvaan uudestisyntymiseen, mutta oli siitä huolimatta Tiililän tapaan voimakas herätys- ja parannusjulistaja. Sekä Tiililällä että Roseniuksella oli myös terve pyhitysoppi. Molemmatkin julistivat raamatullisesti, että **"Kristus on syötävä kokonaisena"**.

Lopun ajoista

Kuolema-kysymyksessä Tiililä otti perusteellisesti kantaa oppiin, jonka mukaan kuolemassa koko ihminen kuolee. Rajankäynti kohdistui nimeltä mainiten Aimo T. Nikolaiseen, joka oli esittänyt tuon näkemyksen vuonna 1941 ilmestyneessä kirjassaan. Tiililän mukaan Raamattu opettaa vain ruumiin kuolemaa (513).

Tiililä tiesi nousevansa teologian valtavirtaa vastaan puhuessaan lopun tapahtumista. Ero johtui Tiililän mukaan erilaisesta raamattunäkemyksestä.

Toisten mukaan Raamatun lopun aikoja koskevat ennustukset ovat aikahistoriallisia, naiiveja, mytologisia ja ympäristöuskonnoista saatuja. "Jos taas raamattuprinsiippi johtaa yksityiskohtaiseen luottamukseen ilmoitusta kohtaan, menettelyni on ainoa mahdollinen", hän kirjoitti.

Oppi tuhatvuotisesta valtakunnasta oli ollut luterilaisessa kirkossa "huonossa huudossa siitä syystä, että Luther suhtautui siihen vieroksuen",

kirjoitti Tiililä. Hän esitti näkökohtia puolesta ja vastaan, mutta kallistui itse puolustamaan tuota oppia... Tiililän mukaan tuhatvuotinen valtakunta on paljon ilmeisempää rukousten kuulemisen, Hengen erikoislahjojen ja ihmeiden aikaa kuin mikään vaihe varhaisemmassa historiassa. **Hän esitti myös, että ilmeisesti juutalaisten**

joukkokääntymisen tulee tapahtumaan tuhatvuotisessa valtakunnassa.

Viimeisestä tuomiosta puhuessaan Tiililä käsitteli kysymystä, miten armosta pelastuminen ja tekojen mukaan tuomitseminen sopivat yhteen. Ristiriita oli Tiililän mukaan näennäinen, koska teot ovat elävän uskon hedelmiä.

Tuomiolla nähdään, mitä Jumalan Henki on vaikuttanut uskovissa (514).

Yksi syy Tiililän kiinnostukseen kuolemaa ja eskatologiaa kohtaan oli hänen pietismissään. Pietistit puhuivat paljon kuolemasta ja valmistautumisesta siihen, ja eskatologia oli juuri se alue, jossa pietismi selvimmin erottui ortodoksian ajan teologiasta (514).

Systemaattinen teologia

Tiililä piti Systemaattisen teologiansa tärkeimpinä seikkoina vanhurskauttamisen ja pyhityksen suhteen käsittelyä ja etenkin yksipuolisen objektiivisen eli forensin vanhurskauttamisen ja sakramentalismin torjumista, kirkko-opissa Jumalan seurakunnan ja ulkonaisen kirkkolaitoksen eron korostamista sekä luonnontieteellisen ja teologisen pohdiskelun saattamista yhteen (515).

Kolmas keskeinen seikka Tiililän Systemaattisessa teologiassa oli sen pietistinen, uskokokemusta korostava perusvire. Tämä tuli näkyviin sekä kirjan jäsenyyksessä että sisällössä läpi kirjan (516).

Raimo Mäkelä kertoo käyttäneensä Tiililän kirjoja rippikoulussa ja saarnoja valmistaessaan ja ilmaisi asian niin, että **Tiililästä tuli Systemaattisen**

teologian välityksellä hänelle teologin malli (516).

Arviointeja

Urho Muroman mukaan Tiililän teologia oli kirjoitettu "kokemus-teologian pohjalta". Muroma keskittyi enemmän kuvaamaan Tiililää raamatulliseksi teologiksi kuin arvioimaan kirjaa (516).

Yrjö Luojola piti teoksen vahvuuksina paneutumista teologian keskeisimpiin ongelmiin, pelastuskäsityksestä nousevaa käsittelyjärjestystä sekä sitä, että tieteellisestä tasosta huolimatta se oli kirjoitettu yleistajuisesti... Voimakkain ilmauksin hän korosti Tiililän persoonallista ja tieteellistä erinomaisuutta... Tiililä oli Luojolan mukaan kansainväliset mitat täyttävä luova tutkija, jolle oli "teologina ennen kaikkea ominaista nöyryys". Tiililän oppilaille oli Luojolan mukaan jäänyt tunto siitä, että hän oli "kypsynyt teologian johtavaksi hahmoksi Jumalan koulussa". Hän jatkoi, että oli pelottavaa ajatella, missä teologia hapuilisi, ellei "meillä olisi näinä sekavina aikoina sellaista taistelijaa ja suunnannäyttäjää kuin Tiililä". Hänen teologiassaan ja persoonassaan oli Luojolan mukaan **profeetallisia ominaisuuksia: pelottomuus, totuudellisuus, rakkaus ja Jumalan sanan ehdottoman arvovalan korostaminen** (517).

Luojolan arvio osoittaa, että Tiililällä oli ihailijoita... Joka tapauksessa Luojolan kirjoitus vahvisti käsitystä, että **joidenkin kirkonmiesten mielestä Tiililä oli maan johtava teologi ja profeetallinen kirkonmies** (517).

Eronneiden vihkiminen - kirkko vastaan valtio

"Kirkko täyttää tehtävänsä silloin, kun se on ehdottomasti uskollinen Jumalan pyhälle sanalle. Silloin se myös ehdottomasti kestää ajan myrskyissä." Näin evästi Osmo Tiililä vuoden 1953 kirkolliskokousta kokouksen avajaissaarnassa.

Saarnaaja pyrki antamaan suuntaviivat vaikeiden asioiden käsittelylle, joista yksi oli taas ylitse muiden. Eronneiden vihkimisasiä jouduttiin ottamaan uudelleen kirkolliskokouksen käsittelyyn, **koska presidentti Paasikivi ei ollut allekirjoittanut edellisessä kirkolliskokouksessa hyväksytyä lainmuutosta**. Laajennetulta piispainkokoukselta oli nyt tullut esitys, jonka mukaan eronneiden vihkimisestä tulisi pääsääntö ja siitä kieltäytymisestä poikkeus. Ehdotuksen mukaan papille annettaisiin oikeus kieltäytyä vihkimästä avioeron saanutta henkilöä, jonka edellinen aviopuoliso olisi elossa (520).

Tiililä käytti kirkolliskokouksessa asiasta perusteellisia puheenvuoroja. Ensin hän totesi, että esitys oli nyt päinvastainen kuin edellisessä kirkolliskokouksessa lähes yksimielisesti hyväksytty päätös. Edellinen kirkolliskokous oli päättänyt, ettei avioeron saanutta henkilöä vihittä uuteen avioliittoon aiemman puolison eläessä, ellei pappi katso siihen olevan erittäin painavia syitä. Poikkeuksesta oltiin nyt tekemässä sääntöä. Tiililän mukaan **asiassa olivat nyt vastakkain kirkko ja valtio**. "Eihän kirkolle mikään muu ole elintärkeää kuin uskollisuus Jumalan sanalle." Tiililä esitti, että valiokunta palauttaisi esityksen edellisen kirkolliskokouksen päättämään muotoon. Jos valtiovalta ei nytkään hyväksyisi kirkon esitystä, **kirkon täytyi Tiililän mukaan harkita käymistä "ei tottelemattomuustaisteluun vaan kuuliaisuustaisteluun, sillä siitähän on kirkon ainoa ja ehdottoman työnantajan edessä kysymys"**. Tiililä

varoitti kirkkoa antautumasta "yhteiskunnalliseksi virkakoneistoksi ohi ja vastoin Jumalan sanaan perustuvaa vakaumusta". (521).

Tiililän mukaan asia hoidettiin edellisen kirkolliskokouksen jälkeen huonosti. Hän kysyi, olivatko ehkä "toimeliaita" olleet ne, jotka viimeksi jäivät vähemmistöön. Tiililä arveli, että suurimpana ongelmana pidettiin nyt pakollisen siviiliavioliiton uhkaa. Sen arveltiin ratkaisevasti heikentävän kirkon vaikutusvaltaa kansan ja kotien elämässä. Toinen asiaan vaikuttanut seikka oli Ragnar Bringin kirja, jonka mukaan evankelinen **kristitty on vapaa sellaisesta lainomaisesta ja kirjaimellisesta Raamatun tulkinnasta, joka sotii Kristuksen henkeä vastaan**. Tiililän mukaan liberaaliteologia oli aina ollut halukas puhumaan Kristuksen ja Raamatun hengestä silloin, kun Raamatun sanoma on ollut sille vastenmielinen. "Mutta Raamatun henki ei sodi koskaan Raamatun selvää sanaa vastaan, eikä Kristuksen henki puhu meille toista kuin mitä Kristus itse", jatkoi Tiililä. Hän varoitti niitä, jotka tässä yhteydessä puhuivat hengestä kirjaimen vastakohtana, etteivät he vain puhuisi omasta hengestänsä. **Tiililän mukaan kirkko ei voi pitää normaalikäytäntönä sitä, että se siunaa huorintekemisen**. "Milloin Pyhä Raamattu olisi meille ohje, jollei silloin, kun emme tiedä, kuinka meidän tulisi toimia", totesi Tiililä. Hänen mukaansa eronneiden vihkiminen on niin vaikea asia, että meidän viisautemme ei riitä sen ratkaisemiseen. "Saamme heittäytyä Raamatun sanan varaan ja olla sen jälkeen turvallisella mielellä" (521).

Kun L.P. Tapaninen oli omassa puheenvuorossaan sanonut, että Tiililän mukaan eronneiden uusi avioliitto on huorintekemistä, niin Tiililä huomautti, ettei se ole hänen vaan Kristuksen kanta (521)

Kun keskustelussa kuitenkin kävi ilmi, että enemmistö kirkolliskokouksen jäsenistä kannatti valiokunnan esitystä, jonka mukaan eronneiden vihkimisestä tulisi pääsääntö ja siitä kieltäytymisestä poikkeus, Tiililä totesi, että on ikävä havaita, että kirkon kanta vaihtelee sen mukaan, mitä valtiovalta katsoo voivansa hyväksyä. "Minusta näyttää siltä, että olemme luisumassa tilaan, jossa kirkkona menetämme ryhdin." Tiililän mukaan myös vetoaminen yksityisen papin omaantuntoon oli ongelmallista. "Kirkon työn perustana on Jumalan sana eikä yksityinen omatunto." Tiililä sanoi myös, ettei hän voi yhtyä niihin, joiden mielestä Jumalan sana olisi käsiteltävissä asiassa epäselvä (522).

Valiokunnan esitystä kannattivat mm. Eino Sormunen, Erkki Niinivaara, Osmo Alaja, L.P. Tapaninen ja Martti Simojoki (522).

Simojoki, joka edellisessä kirkolliskokouksessa oli Tiililän kansa vaikuttanut silloin syntyneeseen päätökseen, sanoi, että vaikka hän oli viimeksi kannattanut silloin voittanutta kantaa, ei hän ollut pitänyt syntynyttä ratkaisua parhaana mahdollisena. Lopulta valiokunnan esitys, joka oli asiallisesti sama kuin laajennetulta piispainkokoukselta tullut esitys, voitti monipolvisen äänestyksen jälkeen (522).

Arvioidessaan myöhemmin eronneiden vihkimisasian saamia käännteitä Tiililä totesi, että kirkon ja valtion suhteet alkoivat "saada muotoja, joita ei enää voida vaieten sivuuttaa". Kirkon on täytyntä taipua valtion tahtoon. Tiililän mukaan asian ratkaisuun vuonna 1953 vaikutti tieto siitä, että valtiovalta ei nytkään suostuisi siihen päätökseen, joka edellisessä kirkolliskokouksessa tehtiin. Niinpä päätös tehtiin sellaiseksi kuin valtio halusi. Tiililän mielestä tällainen riippuvuus valtiosta heitti kirkon ylle synkän varjon (522-523).

"Nyt se on sitten tapahtunut", aloitti Tiililä kirjoituksensa Teologia ja kirkko - lehdessä syksyllä 1958. Pappi oli joutunut jättämään

seurakuntatyön, kun ei katsonut voivansa noudattaa esimiehensä määräystä vihkiä eronneita. Tiililä paheksui kirkkoherran menettelyä ja ihmetteli, kuinka näin annetaan tapahtua samaan aikaan, kun surraan pappispulaa. **Tilanne oli Tiililän mukaan kestämaton, kun kirkon lainsäädäntö tekee viran hoidon mahdottomaksi sellaiselle, joka "Herran tulen sytyttämänä valmistuu pyhään sanan palvelijan virkaan"** (523).

Tiililä palasi kysymykseen eronneiden vihkimisestä vielä julkaisemalla Teologia ja kirkko - lehdessä Ensio Kurki-Suonion kirkolliskokouksessa pitämän perusteellisen puheen, jossa tämä oli todennut, ettei evankeliumeiden perusteella vallinnut mitään epäselvyyttä siitä, mitä mieltä kirkon Herra asiasta oli. Toimitus totesi lyhyesti, että lausunto oli kaikunut kirkolliskokouksessa kuuroille korville (523).

Samaan valtiovallan vaikutukseen kirkon asioihin kiinnitti Tiililä huomiota, kun Kekkonen nimitti keväällä 1956 Eero Lehtisen Lapuan piispaksi ohi eniten ääniä saaneen Olavi Kareksen. Tiililää murehdutti kirkon hengelliselle tehtävälle vieraiden tekijäin vaikutus kirkon toimintaan (523).

Rooman harhat

Ensinnäkin hän ihmetteli, kuinka katolinen kirkko voi yhtä aikaa toimia niin kahdella eri tavalla, ikään kuin oikea käsi ei tietäisi mitä vasen tekee. Toisaalta vainotaan protestantteja, annetaan uusi dogmi neitsyt Mariasta ja vihitään suuria evankelisia alueita neitsyt Marialle ja samaan aikaan toisaalta etsitään uutta yhteyttä (531).

Ulkopuolinen voi saada sen vaikutelman, että Rooman kirkko on Marian palveluksessa löytänyt psykologisesti onnistuneen tien ihmisten uskonnollisuuden ylläpitämiseksi. Evankelisina kristittyinä emme kuitenkaan voi Tiililän mukaan "tätä linjaa kulkea" (531).

Syksyllä 1956 Tiililä kiinnitti Teologia ja kirkko - lehdessä huomiota Rooman kirkon "propagandaan" Suomessa... Tiililä vertasi Rooman kirkon vaikutusta Suomessa mormonien toimintaan ja arveli, ettei katolinen kirkko saa niinkään paljon kannattajia kuin mormonit. Tiililä piti katolista kirkkoa kuitenkin "vaarallisempana", koska **se vaikutti sivistyneistöön**. "Rooma lähettää tänne teräviä miehiään", jotka vaikuttavat kulttuurikeskustelussa (532).

Vaikka Tiililä kirjoitti paljon reformoidulta pohjalta nousevan hurmahenkisyyden ja lahkolaisuuden vaaroista, hän piti kuitenkin esimerkiksi loppuvuodesta 1957 kirjoittamassaan katsauksessa **luterilaisuuden päävastustajana Rooman kirkkoa**, jonka kohdalla esiintyneet lähentymiset eivät Tiililän mukaan edustaneet kirkon virallista kantaa. Rooma oli Tiililän mielestä "ihmisten kalastamisen psykologian mestari", joka pyrki soluttautumaan kulttuuriystävällisellä ohjelmalla sivistyneistöön. Tiililä oli huolissaan siitä, kuinka helposti suomalaiset luterilaiset "olivat tarttuneet syötteihin" (533).

Huoli kirkon tilasta

Tiililän huoli kirkon tilasta ei hellittänyt 1950-luvun loppupuolellakaan. Yksi erityinen murheen aihe oli huonot saarnat. Papit saattoivat julistaa mitä tahansa ilman että kukaan puuttui asiaan (546).

Tiililä vetosi kirkon johtoon ja sanoi, että jos se ei ala valvoa julistusta, ajaudutaan kaaokseen. Tiililä muistutti, että papit ovat Jumalan sanan palvelijoita, eivät sen herroja (546).

Vakavampi kysymys oli saarnan sisältö. Tiililän mielestä tärkein kysymys oli, tapahtuuko sydämissä saarnojen johdosta mitään vai jääkö kristillisyyden vain jonkinlaiseksi aatteelliseksi myötämielisyydeksi hyvälle asioille. "Aatteilla ei herätetä synnintuntoa eikä saateta ihmisiä uskoon", kirjoitti Tiililä. Hänen mukaansa saarnattiin usein liian sovinnaisesti. **"Saarnaaja ei useinkaan näytä tahtovan oikeastaan mitään."** Tiililän mukaan tuli saarnata rohkeasti lakia ja puhua myös kadotuksesta, jotta ihmiset voisivat herätä ja "tunnot särkyä" (547).

Tiililän mukaan oli olemassa vaara, että saarnoilla pyritään vain miellyttämään kuuliijoita. "Ei ole pääasia, että saarnaaja kestää arvostelun, vaan se, että hän saa jotakin todella aikaan sielujen voittamisessa Jumalan valtakuntaan." Näyttää siltä kuin Suomen kirkko olisi muutamassa vuosikymmenessä luisunut järkyttävällä tavalla syrjään selvän evankeliumin julistamisen tehtävästään." "Kuljemmeko kohti aikoja, jolloin Herraa etsivän taas on alettava taivaltaa ohi pappien ja tuomiokapitulien Lapinlahdelta Jyväskylään etsimään sielunhoitajaa, joka osaisi johtaa heidät Kristuksen sisälliseen tuntoon" (547).

"Meidän nykyisen kristillisyydenharjoituksemme suurin vaara ei suinkaan liene siinä, että olemme liian lujasti keskittyneet Vapahtajaamme", kirjoitti Tiililä. "Vaaramme on siinä, että tavalla tai toisella kuljemme hänen ohitseen." Tiililä ihmetteli sitä, että väitetään tien lähimmäisen rakkauteen kulkevan tuon keskuksen ohi. **"Hyvän Paimenen ääni ei voi kuulua kenenkään muun suusta kuin sen, jonka sydämessä Kristus asuu,** eivätkä Hyvän Paimenen kädet rakkauden tekoja tehdessään olen kenenkään muun kuin sen, jonka sydämeen Herra Kristus on oman rakkautensa antanut" (547).

Yhtenä vastauksena saarnan kriisiin Tiililä alkoi itse **1950-luvun loppupuolella keskittyä entistä enemmän julistukseen ja saarnaamiseen...** Keskittyminen nimenomaan puheiden ja saarnojen julkaisemiseen johtui myös siitä, että Tiililä sanoi olleensa Systemaattisen teologian kirjoittamisen jälkeen niin väsynyt, ettei jaksanut ryhtyä laajempiin töihin. Kirkolliset kiistat ja Teologia ja kirkko - lehden toimittaminen veivät aikaa ja voimia. Ajoittain Tiililä oli myös saamastaan kriitikistä tai kirkon tilaa murehtiessaan liian masentunut jaksakseen käydä pitempiä aikoja työtä vaativiin ponnistuksiin (547-548).

Lyhyiden "seurapuhetyylisaarnojen" ja sisällöltään heikkojen saarnojen yleistyessä Tiililä koki velvollisuudekseen kritiikin ohella myös paneutua saarnaamiseen. Hän kirjoitti saarnansa huolellisesti, keskittyi pelastusoppiin ja piti saarnat pitempinä "kuin piispallinen 15 minuutin kehotus viitoitti". Samalla hän kertoi puheiden pitämisen tulleen vuosien mittaan aina vain vaikeammaksi. "Tuntui siltä kuin en koskaan olisi pystynyt todella asianmukaiseen esitykseen ja **että elämän leipä jota seurakunnalle piti saarnata, oli paljon suuremman henkilökohtaisen kilvoituksen takana.**" Hän sanoi jopa useimmiten saarnatuoliin noustessaan pelänneensä opettaneensa väärin. Puhuessaan Tiililä aisti seurakunnan reaktioita ja sanoi ilahuneensa, jos sai havaita "seurakunnan sanoneen ajatuksin aamenensa"... Omiin saarnoihinsa Tiililä suhtautui myöhemmin kriittisesti (548).

Evankeliumin syrjäytymisen vaara oli hänen mielestään niin suuri, että hänen teki mieli huutaa Luther ja kaikki herätysliikejohtajat "keskellemme pitämään taas uutta uskonpuhdistusta"... "Kirkko ei saa unohtaa auttajan ja palvelijan tehtäviään, mutta se ei silti koskaan saa antaa ihmisille sitä

käsitystä, että nämä elävät vain leivästä" (549).

Ei naispappeudelle

Naispappeus tuli vilkkaan keskustelun aiheeksi 1950-luvulla erityisesti siksi, että se toteutettiin Ruotsissa ja Norjassa. Tiililä otti asiaan ensimmäisen kerran kantaa Teologia ja kirkko - lehdessä syksyllä 1955. Hän ihmetteli kannanottoja, joiden mukaan ei ollut olemassa mitään periaatteellista estettä naisten vihkimiseksi papin virkaan. Tällaisia väitteitä perusteltiin sanomalla, että Paavalin näkemys oli sidoksissa hänen omaan aikaansa. Tiililä yhtyi Kuopion piispan Eino Sormusen lausuntoon, jonka mukaan on mahdotonta vetää rajaa aikahistoriallisen ja kaikkia aikoja sitovan aineksen välillä Raamatussa. Taipumus tulkita epämieluiset Raamatun kohdat aikahistoriallisista syistä johtuviksi ja syrjäyttää ne sillä perusteella oli Tiililän mukaan **liberaaliteologian vanha keino tehdä omat subjektiiviset kannanotot ohjeellisiksi**. Hänen mukaansa kristillinen kirkko on ratkaissut naispappeuskysymyksen jo alussa. Vanhan kannan muuttaminen ei Tiililän mukaan merkinnyt reformaatiota (uskonpuhdistusta), sillä reformaatio on "kirkossa tapahtuneen harhautuneen kehityksen palauttamista takaisin alkuperäiselle oikealle pohjalle" (550).

Tiililän mielestä naisteologien asema vaati järjestämistä. Hän esitti harkittavaksi heidän vihkimistään virkaan samaan tapaan kuin meneteltiin diakonissojen ja lähetystyöntekijöiden kohdalla. Mutta naisen vihkimiseen papin virkaan Tiililä otti siis selvästi kielteisen kannan, koska katsoi sen olevan vastoin Jumalan sanaa ja alkukirkon käytäntöä (550-551).

Kun naisteologien viran järjestäminen tuli kirkolliskokouksessa esille 1958, Tiililä toisti kantansa, että virkasuhteet on järjestettävä, mutta että naispappeutta ei missään tapauksessa "saa tuottaa kirkkoon muutaman vuoden kiihotuksen herättämän tunnekuohon perusteella". Kirkon tuli olla varuillaan, kun naisjärjestöt olivat ottaneet naispappeuden ohjelmaansa. "Ainoat näkökohdat, jotka jotakin painavat ja joita on kuunneltava, ovat asian raamatullinen perustelu, kirkon historian tarjoama kokemusmateriaali ja itse työn vaatimukset." Asian käsittely osoitti, että "kunhan vain pidetään tarpeeksi paljon ääntä, saadaan vähitellen maaperä muokatuksi minkälaisiin uudistuksiin vain". Ellei kirkko nyt ryhdistäydy, historiaan tulee merkityksi, "että Turun viideskymmenes piispuuskausi oli ajankohta, jolloin heti taivuttiin kansan huutoon" (551).

Lääkäri ja lääkkeet

Marraskuussa 1958 Tiililä kirjoitti Kotimaahan kirjoituksen, jonka hän otsikoi Kunpa tämä näkyvä kirkosta olisi väärä. Kirjoitus oli tällainen:

"Lääkärille on uskottu sellaisen lääkkeen tiedoksisäattaminen ja jakaminen, joka parantaa kuolemansairaat ihmiset. Tapahtuu kuitenkin merkillistä: sen sijaan, että lääkäri julistaisi suurta sanomaansa ja tarjoaisi lääkettä kuolemaa tekeville, hän kutsuu näitä pohtimaan, minkälainen hän itse on, mukava mieskö vai vastenmielinen. Lääkkeen sijasta on huomion kohteena sen jakaja, tämän kulttuuriystävällisyys, mitä mieltä hän on kirjallisuudesta, urheilusta, sosiaalisista ongelmista yms. Nimenomaan kiinnostaa ihmisiä, missä määrin lääkäri osallistuu yleishyödyllisiin pyrintöihin. Lääkkeen jakamatta jääminen ei näytä ihmisiä erityisemmin surettavan, sillä heidän ovat sitä mieltä, ettei sitä itse asiassa tarvitakaan; pääasia on, että lääkärin avartunut ja elämää ymmärtävä olemus rohkaisee heitä juuri siinä

tilassa, missä he ovat. Lääkäri puolestaan tynnyttää mielensä sillä, että saahan hän hyvää aikaan muullakin kuin tällä lääkkeellä; voihan hän esim. innostaa noita kuolemansairaita vielä näiden viimeisellä voimilla **hapattamaan koko yhteiskuntaa jalolla etiikalla**. Ja kuka tietää, vaikka puoskareillakin olisi todellista hyvää tarjottavanaan? Antaahan lääkäri itsekin puoskareille rohkaisua: eihän hän pidä tärkeänä, että reseptin ohjeita noudatetaan. Pääasia on reseptin "henki". Joksikin aikaa hän jää mietiskelemään sitäkin, mitä totuutta mahtaa olla kolleegojen väitteessä, että lääke vaikuttaa pelkällä olemassaolollaan "ehdoitta", se on: ei sitä tarvitse omakohtaisesti nauttia, riittää, kun se on olemassa. Välttyyhän hän lääkettään tyrkyttelemästä ja saavuttaa paremmin tuon suuriarvoisen kosketuksen ympäristöön. Hän oppii kuuntelemaan. Hän samastaa itsensä lähimmäisiinsä. Hän tietää, missä ajassa liikkuu. Hän näkee oman ahdasmielisyytensä. Hän "hyväksyy" ihmiset sellaisina kuin nämä ovat. Ja kuoleman viikatemies, jolla on perkeleen kasvot, odottaa saalistaan" (553-554).

Kirkosta tullaan eroamaan?

Tiililä pettyi 1950-luvulla toistuvasti siihen, että kirkon johto ei tarttunut epäkohtiin eikä ottanut kantaa asioihin, jotka hänen mielestään olivat tärkeitä. "Sionin vammaa surevat painuvat hiljaisuuteen", hän kirjoitti ja jatkoi, ettei tullut ihmetellä kansan moraalista alennustilaa, kun "kirkko ei enää edes pyydä herätyksiä, vaan sallii herätysten vastustajien määrätä suuntaa". Samaan aikaan kuin Tiililän kirkkokritiikki voimistui, hän ilmaisi myös kirkkokäsityksensä entistä jyrkemmin. Tiililä korosti Augsburgin tunnustukseen vedoten, että **Kristuksen kirkko nimenomaan pyhien eli uskovien yhteisö** (554).

Tiililä korosti, että vain ne, jotka elävät Pyhän Hengen yhteydessä, ovat Kristuksen kirkon eli eklesian jäseniä. Näkemyksensä tueksi Tiililä lainasi Lutheria ja Melancthonian. Se, ettei pyhien yhteisön rajoja voida maailmassa vetää näkyviin, ei Tiililän mukaan hämähä sitä tosiasiaa, että tietyt ihmiset kuuluvat tuohon pyhien yhteyteen ja toiset eivät (555).

Tiililä alkoi kirjoittaa yhä voimakkaammin siitä, kuinka ulkonainen kirkkolaitos ja Kristuksen seurakunta sekoitettiin keskenään vahingollisella tavalla. "Jumalan edessä ei liene eroa niiden ihmisparkojen välillä, jotka suruttomina kirkosta eroavat ja niiden, jotka suruttomina siihen jäävät", "Emme voi julistaa edellisiä autuutensa menettäneiksi ja pitää jälkimmäisiä pyhien yhteyteen kuuluvina sen tähden, että he vielä nimellisesti kuuluvat kirkkolaitokseen." Tiililä teki niin selvän eron kirkkolaitokseksi kutsumansa Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja todellisen Kristuksen seurakunnan välillä, että kirkon jäsenyys menetti merkityksensä (555).

Syksyllä 1959 Tiililä arveli, että uskovat ihmiset alkavat yhä suuremmin joukoin erota kirkosta. "Jos kehitys tulee jatkumaan nykyiseen suuntaan, voi olla, että todellista elämän leipää etsivät ihmiset joutuvat yhä enemmän hakeutumaan virallisen kirkon ulkopuolella oleviin piireihin."... Tiililä arveli, että amerikkalainen lähetyshistorioitsija Latourette saattoi olla oikeassa, kun hän sanoi, että kristinuskon tulevaisuus on todennäköisesti "vapaissa yhtymissä" (555).

Mitä pitemmälle 1950-luku eteni, sitä suuremmaksi kasvoi Tiililän pettymys kirkon tilaa ja johtoa kohtaan. Tiililän oma kirkkonäkemyksensä radikalisoitui ja hän alkoi ennakoita kirkolle vaikeita aikoja. Samaan aikaan kävi selväksi, ettei yritys koota herätysliikerintama lundilaisuutta ja sosiaalista kristillisyyttä vastaan onnistunut. Pappeinkokoukset ja

teologipiiri, jotka aloitettiin syksyn 1952 tapahtumien innoittamana, lopahivat pian eikä Teologia ja kirkko - lehdestä tullut sillä tavoin herätysliikkeiden yhteistä lehteä kuin perustajat olivat toivoneet.

Väinö Hotti